

**ОСНОВНІ НАПРЯМКИ ДОСЛІДЖЕННЯ МОТИВАЦІЇ У ПСИХОЛОГІЇ:
ЗАРУБІЖНИЙ ДИСКУРС**

*Ременюк Я. А. аспірантка кафедри психології,
Уманський державний педагогічний
університет імені Павла Тичини,
<https://orcid.org/0009-0009-2909-8009>*

Як виявилось, загальноприйнятої, єдиної, повністю задовільної класифікації мотивів та її ієрархічної структури на сьогодні немає. Дослідники по-різному розуміють, що таке мотив, і, крім того, від самого початку мають різні наукові підходи до розв'язання цієї проблеми. Однак загальне системне уявлення про мотиваційну сферу людини дозволяє дослідникам класифікувати мотиви, але підстави для цих класифікацій є різними.

Ключові слова: мотиви; мотиваційна сфера; ієрархічна структура; людина; класифікація.

Вступ. Мотивація є основою будь-якої діяльності, оскільки саме у ній міститься механізм особистої активності, зацікавленості людини у діяльності. Мотивацію зазвичай визначають як процес спонукання себе та інших до діяльності для досягнення поставленої мети. Саме з т. з. мотивації можна вести мову про спрямованість особистості на задоволення власних потреб, запитів, на формування активності у діяльності, на визначення власної життєвої орієнтації. На сьогодні ні у розумінні сутності мотивації, ні у розумінні співвідношення між мотивацією і мотивом немає єдності поглядів, і однією з головних проблем у цій галузі психології досі залишається проблема визначення основних категорій: мотив, мотивація, мотиваційна сфера.

Метою дослідження є аналіз основних напрямків дослідження проблеми мотивації у зарубіжній психології.

Теоретичне підґрунтя. Уперше термін «мотивація» вжив А.Шопенгауер у статті «Чотири принципи достатньої причини» (Schopenhauer, 1974). Цей термін відтоді міцно увійшов у вжиток для пояснення причин поведінки тварин і людини. Нині мотивація як психічне явище має різне трактування. В одному випадку, її розглядають як сукупність чинників, що підтримують і спрямовують поведінку. В іншому випадку - як сукупність мотивів. У третьому - як спонукання, що викликає активність організму і визначає його спрямованість, тобто як увесь комплекс чинників, що спрямовують і спонукають поведінку людини. Крім того, мотивацію розглядають як процес психічної регуляції конкретної діяльності людини. Таким чином, терміном мотивація позначаються дві групи явищ: сукупність мотивів або чинників, що

складають індивідуальну систему мотивів; динамічне утворення, процес, механізм, тобто система дій з активізації мотивів певної людини.

Методи дослідження: контент-аналіз, порівняння, узагальнення, систематизація.

Результати та обговорення. Мотивація, як складна система, містить різноманітні мотиви. У строкатому переліку мотивів можна виявити такі, як життєві цілі та ідеали, але також і такі, як подразнення електричним струмом. Мотивацію як вектор особистості, в якому виявляється стійке домінування одних мотивів над іншими, розглядав С.Амес (S.Ames, 1992). Великого значення мотивації як чиннику, що впливає на успішність навчання, праці, спілкування, рівень соціальної активності та на розвиток особистості загалом, надають Д.Аткінсон, Д.Макклелланд і багато інших зарубіжних психологів.

Мотивація, яку розуміють як джерело активності і, водночас, як систему спонукачів будь-якої діяльності, вивчається у найрізноманітніших аспектах у різних галузях знання: у фізіології, у загальній, віковій, педагогічній психології, у педагогіці та інших галузях. Її трактують по-різному. Мотивація, наприклад, розглядається як система чинників, що детермінують поведінку і діяльність. К.Мадсен трактує мотивацію як єдину сукупність спонукачів (мотивів) будь-якої діяльності (Madsen K.B., 1974). Д.Аткінсон, А.Маслоу розглядають її як особливу сферу, що містить у собі потреби, мотиви, цілі, інтереси в їхньому складному переплетенні та взаємодії (Atkinson J.W., 1978; Maslow A.H., 1954). І.Десі дотримується думки про те, що мотивація - це процес утворення, формування мотивів,

характеристика цього періоду утворень і перетворень, тобто процес психічної регуляції конкретної діяльності (Deci E.L., 1975). Мотивацію трактують і як процес детермінації активності людини і тварин, формування спонукання до дії або діяльності. Мотивацію пов'язують із потребами та мотивами, світоглядом людини й особливостями її уявлень про себе, особистісними властивостями та функціональними станами, з переживаннями, зі знаннями про середовище та прогнозом його зміни, з очікуваними наслідками та оцінками інших людей. Мотивацію розглядають і як складний, суперечливий, безперервний і діалогічний за своєю природою процес, який є складним соціально-психологічним утворенням - це суб'єктивно-об'єктивний, особистісно-соціальний, безперервний процес внутрішніх (зміна ієрархії мотивів) та зовнішніх змін (інші способи реалізації мотиву), глибинний зміст і природа якого зумовлені досвідом соціального буття людини, системою суспільних відносин. Мотивація пояснює цілеспрямованість дії, організованість і стійкість цілісної діяльності та позначається як спонукання до дії певним мотивом. Але, незважаючи на розмаїття підходів, мотивація більшістю авторів розуміється як система спонукань, що викликають активність організму, детермінують спрямованість поведінки та діяльності людини, а також як сукупність усвідомлюваних і неусвідомлюваних психологічно різнорідних чинників, що спонукають індивіда до вчинення певних дій та визначають їхню спрямованість і цілі.

У зарубіжній психології мотив розглядають як силу, що рухає нами з глибин несвідомого (З.Фрейд), як стійкі та змінні чинники мотивації (К.Мадсен); як функціональні змінні (Х.Мюррей); як особистісні й ситуаційні детермінанти поведінки (Д.Аткінсон); як потреби й потяги, спонукання і нахили (Х.Хекхаузен); як настанови (А.Маслоу). Г.Оллпорт на основі життєвих спостережень, експериментальних і клінічних даних (власних та інших дослідників) дійшов висновку, що будь-яка дія, яка спочатку була підпорядкована якійсь певній меті та слугувала лише механізмом її досягнення, може перетворитися на мотив, що має самостійну спонукальну та спрямовуючу силу. Основною умовою такого перетворення мотивів є недосконалість дії, що слугувала

засобом досягнення початкової мети. Мотив, за Г.Оллпортом, це завжди свого роду прагнення до завершення, це нерозряджене напруження, що має «замкнутися» на поточній активності (Allport G.W., 1938). Як експериментальне підтвердження своєї теорії Г.Оллпорт наводить, зокрема, ефект Б.Зейгарник, встановлений у циклі досліджень, проведених під керівництвом К.Левіна.

У дослідженнях школи К.Левіна категорія мотив спеціально не включалася до системи основних понять його теорії. Мотиваційна сфера особистості описувалася такими поняттями, як потреба, квазіпотреба, намір і напруга. Під квазіпотребою К.Левін розумів динамічний стан, що виникає в людини під час здійснення якогось наміру. К.Левін відокремлював квазіпотреби від стійких, «істинних» потреб. Але при цьому він наголошував, що за своєю будовою і механізмами дії на поведінку квазіпотреба не відрізняється від істинних потреб, оскільки тенденція викликати дію є фундаментальною для будь-якої потреби. Цю властивість потреби або квазіпотреби можна представити в координатах «напруженої системи» (Lewin K.A., 1935). Причому, об'єкти довкілля володіють мотиваційною силою лише доти, доки потреба не задоволена. Формально-динамічний підхід, що апелює здебільшого до енергетичних або векторно-типологічних характеристик мотивованої поведінки, значно звужує сферу поширення висновків, отриманих у дослідженнях школи К.Левіна.

Таким чином, у зарубіжній динамічній психології поняття мотиву або замінюють іншими поняттями (К.Левін), або використовують як форму, що може бути наповнена різноманітним і не цілком визначеним змістом (Г.Оллпорт). Проте найчастіше у західній психології мотиви розглядаються як стійкі властивості особистості, така т. з. має відгук у наукових уявленнях і українських психологів. Дж.Аткінсон визначає мотив як достатньо стійку особистісну характеристику, як певний «нормативний стан», що протиставляється стану мотиву, який діє на часі, або актуальній мотивації (Atkinson J.W., 1978).

У працях Х.Хекхаузена проводиться чітке розмежування між поняттями потенційної та реальної мотивації (Heckhausen H., 1967). Потенційну мотивацію розглядають як своєрідну структуру ціннісних орієнтацій, яка, як особлива система відліку, визначає

бажаність або небажаність для конкретної людини того чи іншого стану. Реальна ж мотивація являє собою ніби «мотиваційний момент», тобто ситуаційний стан мотивації, стан актуально «пробудженого» мотиву.

Аналогічний поділ проводиться Д.Двек: поняття мотив розглядають як скороминущий стан, що спонукає людину до дії і зникає після задоволення відповідної потреби. Натомість установку трактують як тривалий, перманентний стан єдності спонукальних і спрямовувальних моментів діяльності, як тривалу готовність до активації виразно вмотивованої діяльності (Dweck C.S., 1988). Відмінність цього трактування від визначення Д.Аткінсона (також і Х.Хекхаузена, але меншою мірою) полягає у тому, що у теорії установки мотивом позначається змінна складова мотивації, а у трактуванні Дж. Аткінсона - постійна складова.

Таким чином, у зарубіжній психології синонімом терміна мотив є різноманітні поняття: несвідома сила (З.Фрейд); стійка особистісна характеристика (Д.Аткінсон, К.Мадсен); скороминущий стан, що спонукає до дії (Х.Хекхаузен); квазіпотреба (К.Левін); незаряджене напруження (Дж. Олпорт); просто потреба (А.Маслоу, Х.Мюррей).

Певно, розглядати мотив лише як «несвідому силу» було б не зовсім правильно, тому що у мотиві завжди присутній такий раціональний компонент, як мета, що завжди усвідомлюється, а отже, у більшості випадків мотиви є усвідомлюваними. Навіть коли йдеться про дію, яка відбувається занадто швидко, це не завжди свідчить про несвідомий характер мотиву, просто він не отримує належного розгорнутого вербального позначення. Деякі «несвідомі» мотиви раніше добре усвідомлювалися, але поступово у схожих ситуаціях, завданнях вони стали діяти «автоматично», однак, у разі утруднення у діяльності вони швидко відновлюють, здавалося б, вже втрачену усвідомленість. Навіть за імпульсивних дій мотив усвідомлюється (щоправда, іноді під час аналізу після дії), тому що мотив має такі функції, як смислоутворювальна і регуляторна, а також співвідноситься із цінностями особистості.

Немає достатніх підстав для ототожнення мотиву зі стійкими характеристиками особистості, наприклад, цінностями, світоглядом, ідеалами тощо. Дійсно, ці утворення беруть участь у формуванні мотиву і відіграють суттєву роль у процесі мотивації,

тому часом можуть позиціонуватись як самостійний мотив. Але ідеали, цінності, світогляд радше наповнюють мотив змістом, ніж є власне ним. Тому ставити повноцінний знак рівності між мотивом і стійкими характеристиками особистості було б не зовсім коректним.

Розглядати мотив як скороминущий стан, що спонукає людину до дії також є не зовсім правомірним. Дійсно, спонукання людини до вчинку може бути викликане виникненням того чи іншого стану. Усілякі психічні стани (відчуття дискомфорту, викликане незадоволеною потребою, або занепокоєння через можливу втрату тощо) супроводжують мотиви поведінки та діяльності, але не визначають їх повністю.

Зведення поняття мотив до квазіпотреби значно звужує розуміння його змісту, а саме до енергетичної складової (спонукальної функції). Проте мотив виконує й інші функції: спрямовувальну, стимулювальну, регулятивну, структурувальну, смислотворчу, відбивну, пояснювальну, захисну. Тобто мотив є достатньо складним утворенням, що виконує цілу низку важливих функцій у поведінці та діяльності людини, і зводити його лише до наміру - означає спрощувати це поняття.

Мотив не слід ототожнювати і з поняттями спонукання, незаряджене напруження, тому що мотив - це не будь-яке спонукання (напруження), а внутрішньо усвідомлене спонукання, яке супроводжує готовність людини до діяльності або вчинку. Таким чином, якщо мотив це спонукання (напруження), то спонукання внутрішньо усвідомлене і зумовлене певними потребами та загальною спрямованістю особистості.

Мотив також не можна повністю ідентифікувати із поняттям потреби. Потреба завжди позиціонується у формі певного напруження, що свідчить про наявність певної потреби, незадоволеності, яка заважає нормальному функціонуванню організму чи життєдіяльності людини. Тобто потреба «запускає» механізм для пошуку предмета потреби та адекватного способу її задоволення. Мотив, навпаки, ясно «усвідомлює» предмет свого задоволення і обирає способи для його задоволення, співвідносячи їх із загальною спрямованістю особистості.

Таким чином, у зарубіжній психології єдиного визначення поняття мотив немає, розкриття його змісту залежить від

концептуальних положень, на яких перебуває той чи інший дослідник. Мотиви розглядають як бажання, хотіння, звички, думки і почуття обов'язку; як уявлення та ідеї, почуття і переживання; як морально-політичні установки і помисли; як ідеали, інтереси, прагнення, потяги, актуальні потреби, сильні почуття, переконання, звички, наслідування; як потреби, потяги, прагнення, цілі, інтереси; як відображення потреби, а бажання, почуття обов'язку, інтерес, стимул і т. ін. - як можливі форми відображення потреби, як умови існування. - як можливі форми відображення потреби, як умови існування. Нарешті, мотиви розглядаються як будь-який чинник, що впливає на виникнення спонукання та ухвалення рішення. Серед мотивів або мотивувальних чинників називаються, наприклад, апетит, потяг, імпульси, звички та навички, бажання, емоції, інтереси, цілі, відчуття задоволення, честолюбство, зарплата, ідеали тощо. Для того, щоб розібратися у такому розмаїтті визначень, необхідно провести їхній аналіз і виявити ключові позиції авторів у різному розумінні категорії «мотив». Так, наприклад, «мотив» деякими авторами прирівнюється до потреби (драйву). Потреби, при цьому, розглядаються як вихідні мотиви поведінки людини, але звертається увага на те, що вельми важливу роль у мотивації дій відіграють почуття, інтереси, схильності і, що особливо важливо, світогляд, погляди, переконання, ідеали, яким людина підпорядковує свою поведінку. Ця точка зору на мотив дає відповідь на запитання: «Чому здійснюється активність людини?», оскільки у самій потребі міститься активне прагнення людини на перетворення середовища з метою задоволення потреби.

Мотив розглядається і як мета (предмет) діяльності. Ця точка зору є достатньо поширеною у психології. Обумовлено це тим, що прийняття мети (предмета) як мотиву відповідає на запитання: «Навіщо?» і «Для чого?» здійснюється поведінка, діяльність, через таке розуміння мотиву пояснюється цілеспрямований, довільний характер людської поведінки та діяльності.

Деякі автори зазначають, що стійкі характеристики особистості зумовлюють поведінку і діяльність такою самою мірою, як і зовнішні стимули, і тому вважають, що мотивом, поряд із психічними станами, можуть бути властивості особистості: ідеали, установки, схильності, цінності, світогляд. До мотиваційних рис особистості належать

тривожність, агресивність, рівень домагань, опірність фрустрації тощо. Таким чином, мотив цими дослідниками розглядається як властивість особистості.

Існує точка зору, що мотив - це намір. Наміри тоді позиціонуються як мотив, коли людина або ухвалює рішення, або коли мета діяльності віддалена і її досягнення відтерміноване. У намірі присутній вплив потреби та інтелектуальної активності людини, пов'язаний з усвідомленням засобів досягнення мети.

Низка психологів мотив трактує як спонукання. Оскільки мотивація детермінує не стільки фізіологічні, скільки психічні реакції, вона пов'язана з усвідомленням стимулу і наданням йому будь-якої значущості. Тому більшість прихильників цього підходу вважають, що мотив - це не будь-яке, а усвідомлене спонукання, що відображає готовність людини до дії або вчинку.

У багатьох визначеннях категорії «мотив» як ключовий момент підкреслюється його усвідомленість. Мотив трактується як усвідомлене спонукання до певної дії, що стало безпосередньою причиною дій людини в зовнішньому світі. Але мотиви, як і потреби, можуть характеризуватися різним ступенем усвідомленості. Це визнають як українські, так і зарубіжні автори. Так, Дж. Георгезен усвідомлення мотивів взагалі вважав чимось вторинним, від початку не даним, таким, що потребує спеціальної внутрішньої роботи. Мотиви, - вважає він, - актуально не усвідомлюються суб'єктом; коли ми чинимо ті чи інші дії, то в цей момент ми зазвичай не усвідомлюємо мотивів, які їх спонукають. Щоправда, нам не важко навести їхнє мотивування, але мотивування зовсім не завжди містить у собі вказівку на їхній дійсний мотив. Існування неусвідомлюваних мотивів є експериментально доведеним фактом. Вони (неусвідомлені мотиви) виявляються у дослідженнях сприйняття, установки, мислення, художньої творчості тощо (Georges J.C., 1999).

Зміст поняття «мотив» у соціально-філософському аспекті розкривається через такі категорії, як образ, знання, життєвий досвід, накопичений у минулому, пов'язаний із тими чи іншими потребами, успішно чи неуспішно задоволеними, або певними цінностями. Саме цей досвід допомагає обрати оптимальні засоби для досягнення конкретної мети. У цьому розумінні мотиву враховується і

спонукальна причина діяльності - потреба, і спрямованість діяльності - конкретна мета, узгоджена з цінностями особистості. У цьому випадку зв'язок категорії мотиву з категоріями потреба і цінність, визначає мотив через його змістовну сторону.

Одним із ранніх досліджень особистісної мотивації (у термінах потреб особистості), була робота Г.Мюррея «Дослідження особистості» (Murray H.A., 2007). Потреба (мотив), за Г.Мюрреем, це конструкція, що являє собою силу мозку (невідомої хіміко-фізичної природи), яка організовує перцепцію, апперцепцію, мислення, волевиявлення та дію у такий спосіб, щоб змінити наявну незадовільну ситуацію. Потреби особистості він поділяє на дві основні групи: первинні (вісцерогенні) і вторинні (психогенні). Первинні потреби виникають і закріплюються під впливом певних подій, що періодично виникають і пов'язані з тілом; вторинні - не мають тілесних джерел і тому належать автором до «психогенних». Таким чином, вісцерогенні потреби мають справу з фізичним задоволенням, а психогенні - із психічним або емоційним задоволенням. Г.Мюррей виокремив дві додаткові (до попередньої групи) потреби, що часто трапляються у соціальному житті: потреба пізнання, потреба висловлювання. У концепції Г.Мюррея кожній психогенній потребі відповідає свій атитюд як спосіб відчуття, мислення та поведінки.

Потреби, виокремлені Х.Мюрреем, були згодом розглянуті у ширшому контексті М.Арґайлом, який теж здійснив спробу їхньої класифікації (Argyle M., 2001). Ще однією спробою класифікації потреб (мотивів) була робота А.Маслоу (Maslow A.H., 1954). Інша спроба виокремлення мотивів, що визначають поведінку і діяльність людини, була зроблена при створенні теорії мотивації досягнення Макклелланда-Аткінсона [Atkinson J.W., 1978; McClelland D.C., 1967].

Деякі психологи і філософи виокремлюють і такі види мотивів, як антимотиви, антипотреби та антимотивацію. Підставою для такого поділу є положення про пересичення потреби і перетворення її на спонукування «негативної модальності». Цей процес викликає активну відразу, відштовхування від тих предметів, які раніше

притягували суб'єкта, задовольняли його потребу. Так само все, що виразно або імовірно є для людини шкідливим, небезпечним, відштовхує і відвертає її. Такі стани суб'єкта, протилежні потребам, Я.Дітріх називає антипотребами (Dietrich J., 1974). Антипотреби реалізуються в антиспрямованості, опредметнюються антимотивами; антимотиви конкретизуються в антицілях, тобто передбачуваних антирезультатах, оцінюваних як шкідливі й уникаються. Антиспрямованість розуміють як установку діяти протилежним до чого-небудь чином, що проявляється в егоцентризмі, нонконформізмі тощо. Антимотив - це принцип уникнення або узагальнена заборона. Антимета - це передбачуваний конкретний шкідливий результат. Умови, що перешкоджають отриманню корисного результату, називають антиумовами. З його т. з., боротьба мотивів є ніщо інше, як боротьба мотивів і антимотивів в оцінці усіх «за і проти», а свідомий вибір цілей (цілепокладання) - це вибір між цілями й антицілями. Антипотреби Я.Дітріха, тобто стани, нібито протилежні потребам, розглядаються як переживання обов'язку, як мотивація за участю волевого зусилля, а не як антимотив. Проте виокремлення мотивів за знаком модальності: негативні та позитивні - цілком доречно.

Висновки. Таким чином, загальноприйнятої, єдиної, повністю задовільної класифікації мотивів та її ієрархічної структури на сьогодні немає. Дослідники по-різному розуміють, що таке мотив, і, крім того, від самого початку мають різні наукові підходи до розв'язання цієї проблеми. Однак загальне системне уявлення про мотиваційну сферу людини дозволяє дослідникам класифікувати мотиви, але підстави для цих класифікацій є різними. Єдине, що необхідно враховувати в цих підходах, так це те, наскільки вони не суперечать сутності мотиву, його генезису. Слід також зазначити, що найважливішими підставами для визначення виду того чи іншого мотиву, його місця у структурі мотивації є особистісна зумовленість, знак модальності, місце в ієрархії мотивів, а також зв'язок з актуальними потребами та змістом діяльності.

Список використаних джерел

1. Schopenhauer Arthur (1974) On the Fourfold Root of the Principle of Sufficient Reason, translated by E.F.J. Payne, Indianapolis: Hackett.

2. Ames C. (1992) Classrooms: Goals, structures, and student motivation. *Journal of Educational Psychology*. Vol. 84 (3). P. 261-271.
3. Madsen K.B. (1974) Modern theories of motivation: A comparative met scientific study. Copenhagen: Munksgaard. *Verl. Psychol.*, 472 p.
4. Atkinson J.W., Raynor J.O. (1978) Personality motivation & achievement. Washington; London: He mis pnerе; New York ets.: Wiley. 272 p.
5. Maslow A.H. (1954) Motivation and personality. N.Y.: Harper. 411 p.
6. Deci E.L. (1975) Intrinsic Motivation. New York : Plenum Press. 324 p.
7. Allport G.W. (1938) Personality. A psychological interpretation. N.Y., Holt. 588 p.
8. Lewin K.A (1935) Dynamic theory of personality. N.Y.-London: McGraw-Hill book co. 231 p.
9. Atkinson J.W., Raynor J.O. (1978) Personality motivation & achievement. Washington; London: He mis pnerе; New York ets.: Wiley. 272 p.
10. Heckhausen H. (1967) The anatomy of achievement motivation. N.Y. London: Acad. press. 215 p.
11. Dweck C.S. (1988) A social-cognitive approach to motivation and personality / Carol S.Dweck, Ellen E.Leggett // *Psychological Review*. Vol. 95(2). P. 256-273.
12. Georgesen J.C. (1999) The Effects of Motivation on Narrative Content and Structure / John C.Georgesen, Cecilia H.Solano // *Journal of Language and Social Psychology*. Vol. 18(2). P. 175-194.
13. Murrey H.A. (2007) Exploration in Personality. N.Y.: Oxford Vniversity Press. 816 p.
14. Argyle M. (2001) The Psychology of Happiness. London: Routledge. 288 p.
15. Maslow A.H. (1954) Motivation and personality. N.Y.: Harper. 411 p.
16. McClelland D.C. (1967) The achieving Society. N.Y.: The Free press; London: Collier Macmillan publ. 512 p.
17. Dietrych J. (1974) Projektowanie i konstruowanie, WNT, Warszawa. 279 s.

Summary

MAIN DIRECTIONS OF MOTIVATION RESEARCH IN PSYCHOLOGY: FOREIGN DISCOURSE

*Remenuk Y. PhD student at the Department of Psychology,
Pavlo Tychyna Uman State Pedagogical University*

Introduction. *Motivation is the basis of any activity, as it contains the mechanism of personal activity and interest in the activity. Motivation is usually defined as the process of motivating oneself and others to act in order to achieve a goal. It is from the point of view of motivation that we can talk about the individual's orientation towards satisfying his or her own needs and demands, towards forming activity in activities, and towards determining his or her own life orientation. Today, there is no unanimity of opinion either in understanding the essence of motivation or in understanding the relationship between motivation and motive, and one of the main problems in this area of psychology is still the problem of defining the main categories: motive, motivation, motivational sphere.*

Methods. *content analysis, comparison, generalisation, systematisation.*

Originality. *Motivation is also interpreted as the process of determining the activity of humans and animals, the formation of an incentive to act or work. Motivation is associated with needs and motives, a person's worldview and peculiarities of his or her perceptions of themselves, personal characteristics and functional states, experiences, knowledge of the environment and forecasts of its change, expected consequences and assessments of other people. Motivation is also seen as a complex, contradictory, continuous and dialogical process by its nature, which is a complex social and psychological formation - it is a subjective-objective, personal-social, continuous process of internal (change in the hierarchy of motives) and external changes (other ways of realising a motive), the deep content and nature of which are determined by the experience of a person's social life, the system of social relations. Motivation explains the purposefulness of action, organisation and sustainability of holistic activity and is defined as an inducement to act by a certain motive. However, despite the variety of approaches, motivation is understood by most authors as a system of motives that cause the activity of the body, determine the direction of human behaviour and activity, as well as a set of conscious and unconscious psychologically heterogeneous factors that encourage an individual to perform certain actions and determine their direction and goals.*

Conclusion. *Thus, there is no generally accepted, unified, fully satisfactory classification of motives and its hierarchical structure today. Researchers have different understandings of what a motive is, and, moreover, they initially have different scientific approaches to solving this problem. However, a general systematic view of the human motivational sphere allows researchers to classify motives, but the grounds for these classifications are different. The only thing that needs to be taken into account in these approaches is the extent to which they do not contradict the essence of the motive and its genesis. It should also be noted that the most important grounds for determining the type of a particular motive and its place in the structure of motivation are personal conditionality, modalitv sign. place in the hierarchy of motives. and connection with actual needs and content of activity.*

Keywords: *motives; motivational sphere; hierarchical structure; person; classification.*

Дата надходження рукопису/Date of receipt of the manuscript: 28.02.24.

Дата прийняття рукопису/Date of acceptance of the manuscript: 13.04.24.

© 2024. This work is under an open license CC BY-NC 4.0.